

Gjøvik 18. august 1993

Statsminister
Gro Harlem Brundtland

Med forbehold om endringer

VALGFOREDRAG

Fire uker fra nå er spørsmålet: Hva slags regjering skal dette landet ha? Ønsker du en regjering som vil bekjempe ledigheten og trygge velferdssamfunnet gjennom Arbeiderpartiets solidaritetspolitikk - eller tar du sjansen på nye eksperimenter, med Høyre i førersetet? Glem da aldri at politikken dypest sett dreier seg om holdninger og verdier. De er rettesnoren for de valg vi må ta og det samfunn vi vil ha.

Arbeiderpartiet har en visjon for Norge - et Norge der du føler trygghet for deg og dine, der alle har arbeid, der vi tar vare på miljøet og tar ansvar for hverandre.

Etter flere vanskelige år og mange tunge løft, kan vi nå vise til mange gode resultater. Norge er på rett vei. Den innsatsen vi har bak oss har gitt resultater.

Men vi er bare et stykke på vei. Jobben er ikke gjort. Vi er som Drillos fotball-landslag, nær ved å lykkes - men vi er ikke i VM ennå. Det gjenstår viktige kamper, før vi har nådd vårt viktigste mål å bekjempe arbeidsledigheten.

Arbeiderpartiet har tatt mål av seg til å vinne den kampen. Det er også den eneste veien skal vi kunne trygge velferdssamfunnet og tilbudene til barna og til de eldre.

Det å bekjempe ledigheten er en krevende men ikke umulig oppgave. Vi må gå inn i den gjenstridige virkeligheten. I vanskelige situasjoner må vi være både visjonære og realistiske.

Det er vanskelige tider i hele Europa. Ledigheten har vokst i

til nesten 20 prosent, i Sverige nærmer den seg 10 prosent og i Danmark 12 prosent. Og kanskje det verste av alt - utsiktene til bedringer må man lete langt etter. I Sverige forventer den borgerlige regjeringen at ledigheten vil øke til 14 prosent neste vinter.

Også i Norge har vi en altfor høy ledighet, selv om den ligger på halvparten av det vi ser ellers i Europa. Vi kan ikke slå oss til ro med at situasjonen er bedre i vårt land enn i andre land. Det er liten trøst for de arbeidsledige at det er verre andre steder. Vi skal over i en bedre utvikling også på arbeidsmarkedet. Vi ser nå klare tegn på at den medisinen vi bruker virker. Pasienten er i klar bedring. Antall personer i arbeid begynner å øke, og for første gang på lang tid vokser sysselsettingen i industrien.

Noe bedre tegn kan jeg ikke finne på at det er grunn til å være forsiktig optimist. For når det går bra i industrien; ja, så regner og drypper det på andre næringer også.

Fra høyre-hold sies det at de positive trekk vi nå ser i norsk økonomi skjer på tross av den politikken vi fører. Det er de internasjonale konjunktorene som bidrar til bedringen, sier de.

Ikke noe ville vært bedre enn om vi hadde fått drahjelp utenfra, men slik er det jo ikke. Flere av våre viktigste handelspartnere opplever nå faktisk nedgang i sitt nasjonalprodukt. De tre siste åra har den europeiske økonomien vært gjennom den verste krisen i etterkrigstida, og alle land sliter fortsatt med å komme ut av den. Den situasjon Norge nå er i, er resultatene av den jobben vi selv har gjort.

Jeg vil bruke renta som eksempel. Langt på vei er rentefallet resultat av vår egen økonomiske politikk. Vi har ført en fast og konsekvent økonomisk politikk, og vi har fått til samarbeid med partene i arbeidslivet som har bidratt til solidariske

lønnsoppgjør som har gitt moderate tillegg og lav prisstigning. Norsk industri har de siste fem åra bedret konkurranseevnen i forhold til utlandet med 11 prosent.

Mens vi for noen år siden hadde et rentenivå som lå flere prosent høyere enn i utlandet, er det nå bare Sveits blant de europeiske landene som har et lavere rentenivå enn oss. Vi har faktisk lavere renter enn Tyskland.

Hvor mye bankenes utlånsrenter har sunket hittil i år har vi ikke full oversikt over. Det tar litt tid før det foreligger fullstendig statistikk. Men for mange låntakere er det snakk om rentereduksjoner på 2, 3 eller 4 prosentenheter.

Det rentefallet vi nå har sett, sammen med bedringen i konkurranseevnen, er de viktigste forutsetningene for å skape ny optimisme i næringslivet. Bedriftenes evne og vilje til å investere bedres. Som en illustrasjon betyr en rentenedgang på 3 prosentenheter at norsk næringsliv reduserer sine netto renteutgifter med 6 milliarder kroner.

Men - vi vet jo at det betyr mye for privatøkonomien også. En familie med et boliglån på 500 000 kroner, vil f.eks. etter skatt få 10 800 kroner i lavere renteutgifter pr. år med 3 prosent lavere rente. Det er 900 kroner pr. måned. Er familieinntekten 250 000 kroner, kan dette resultatet være like mye verd som en lønnsøkning på 8-9 prosent.

Også mange kommuner får en langt lettere situasjon når rentene faller. Tre prosentenheter lavere rente betyr nærmere 1 1/2 milliard kroner mindre i utgifter for kommunene og tilsvarende bedre muligheter for å styrke skolesektoren, helse- og omsorgssektoren og andre velferdstjenester.

Faktisk er det slik at utlandet nå ser på norsk økonomi som et lyspunkt. Om vi ser på våre nordiske naboland, ser vi at vi har kommet langt bedre gjennom den internasjonale krisen.

Men det er ikke bare rentekostnadene som blir lavere. La meg ta veiinvesteringene som en illustrasjon. Gjennom den vei- og veivedlikeholdsplanen for 1994-97 som Stortinget vedtok i vår, vil vi bruke nær 40 milliarder kroner til forskjellige veiformål. Gjennom denne satsingen vil transportkostnadene bli redusert med 17 mrd kroner. Gjennom færre trafikkulykker vil ulykkeskostnadene bli redusert med 6,7 mrd kroner.

Andre eksempler: Prisen på el-kraft er for mange blitt rimeligere. Norsk næringsliv har redusert sine energikostnader med 1 milliard kroner. Det statseide Televerket er bygget ut og omorganisert. Det har redusert telekostnadene med 3 milliarder kroner; halvparten av disse lettelsene til husholdningene og halvparten til næringslivet.

Det er altså ikke slik vi ofte får høre fra konservativt hold at offentlig satsing står i motstrid til næringslivets behov og ønsker. Nei, som oftest er det en helt nødvendig investering for bedre resultater.

Jeg har registrert den kortslutning hos enkelte fra nærings- og finanskretser at når det nå går godt for norsk økonomi, så må forklaringen være at det har vært ført god høyrepolitikk. Det er jo fordi vi ikke har ført Høyre-politikk at vi har oppnådd disse resultatene! Når ble aktiv bruk av de offentlige budsjetter, et inntektspolitisk samarbeid og en styrking av de statlige virkemidlene i næringspolitikken god høyrepolitikk? Det er jo slike tiltak som har bidratt til de gode resultatene.

Noen hevder at det er oljen - ikke politikken - som redder oss. Riktignok har vi store oljeinntekter. Men hvem er det som har trukket opp oljepolitikken - slik at oljeressursene kommer hele samfunnet til gode? Her som på andre områder, er politikken helt sentral for hva vi får ut av våre ressurser.

Denne regionen jeg har besøkt i dag er inne i en spennende utvikling og står framfor nye og store utfordringer. Vinter-OL innebærer en betydelig innsats. Både for sysselsetting og annen utvikling har OL allerede hatt en betydelig innvirkning på regionen. Innenfor industrien har det vært og er det fortsatt stor aktivitet i mange sektorer, og mange bedrifter har fått betydelige oppdrag på grunn av OL. OL har også stimulert til produkt-utvikling og samarbeid mellom bedrifter, og nye markedsmuligheter er åpnet.

Det er gledelig å kunne konstatere at hele 97 % av utbyggingsoppdragene for Lillehammer-OL har gått til norske bygg- og anleggsbedrifter. Halvparten av dette har gått til det regionale næringsliv. Dette har norsk næringsliv greid i åpen konkurranse. 67 % av kontraktene på leveranser av varer og tjenester hittil har gått til norske leverandører, og fortsatt er det mange kontrakter som skal fordeles.

Et av målene for OL på Lillehammer i 1994 er at arrangementet også skal fungere som et utstillingsvindu for norsk næringsliv. Anleggene står der nå, og vitner om høy kompetanse når det gjelder arkitektur, konstruksjon og bygningsteknologi.

Flere av anleggene er blitt svært vellykket, og de har påkalt betydelig nasjonal og internasjonal interesse. Dere som bor her på Gjøvik vet at Fjellhallen er blitt en turistattraksjon. Fjellhallen er banebrytende. I tillegg til at det er skapt et unikt anlegg, er det en teknologisk nyvinning.

Det er vårt mål at Vinter-OL '94 vil skape positive samfunnsmessige ringvirkninger for hele det indre Østlandet. Vi tror det blir positive langsiktige ringvirkninger for reiselivsnæringen.

All nyskaping og produktutvikling som gjennom OL er utløst i

denne regionen kan ha stor betydning for utviklingen i årene som kommer. Utfordringen nå er å ta vare på dette, og utvikle næringsstrategier til beste for framtida.

De samlede investeringene i OL-området utgjør ca. 5 - 7 milliarder norske kroner. Disse er svært verdifulle for reiselivsnæringen. OL har stimulert til en økt overnattingskapasitet, og her ligger det en utfordring for reiselivsnæringen.

Bak hele engasjementet i OL-saken ligger som en grunntanke at OL vil kunne ha betydelige virkninger for den langsiktige næringsutviklingen i Oppland og Hedmark. Men som vi vet - selve OL varer jo bare 14 dager og alle aktiviteter er i hovedsak rettet mot dette. Derfor må vi satse på å omsette aktivitet og erfaringer i forbindelse med OL til "varige verdier".

Etter at vi overtok regjeringsansvaret høsten 1990 ble det lagt sterkere vekt på å prioritere etterbruksarbeidet, og vi har bl.a. fått gjennomslag i Stortinget for opprettelsen av et samlet etterbruksfond på 200 millioner kroner.

For å bidra til å profilere Lillehammer og Mjøsregionen også etter OL, har Regjeringen tatt initiativ til at det neste sommer blir arrangert en rekke såkalte Eureka-konferanser i denne regionen. Eureka er et europeisk forskningssamarbeid med EFTA-og EF-landene, Tyrkia og Ungarn som medlemmer, og Norge har fram til neste sommer formannskapet i Eureka. I den forbindelse vil den største teknologiske begivenhet som noensinne er blitt arrangert i Norge finne sted i Mjøs-området i juni neste år. På dette arrangementet forventer vi at ca. 4000 ledende teknologer og industriledere vil delta, hvorav ca. halvparten vil komme fra utlandet.

Det skal i denne perioden arrangeres 18 parallelle teknologiske konferanser rundt om i regionen, som vil rette

søkelyset på forskjellige områder innen forskning og utvikling. Konferansene, som vil bidra til ytterligere fokusering på Mjøs-regionen, vil bli avsluttet med Eurekas ministerkonferanse på Lillehammer.

Også slik vil vi sette Mjøsområdet på Europa-kartet og forsterke bildet av et livskraftig område med unike natur- og miljøkvaliteter, og med et næringsliv som har fått store vitamininnsprøytninger.

OL er et stort arrangement for et lite land som Norge. Men når vi klarer å kapre flest gullmedaljer både i VM og OL, skal vi jammen klare å arrangere et fint OL også.

Jeg vil også få nevne vår nye hovedflyplass på Gardermoen., der første spadestikket ble tatt forrige fredag. Denne utbyggingen vil gi mange arbeidsplasser de kommende årene, og få stor betydning for næringsutviklingen også i denne regionen.

*

Hva blir så de viktigste oppgavene i det norske samfunnet framover? Jeg skal nevne noen. Vi må kvalifisere flere for å møte behovene i arbeidslivet, særlig de unge. Vi må gi plass for flere samtidig som det faglige nivået på utdanningen styrkes. Dette skal vi oppnå gjennom Reform-94. Vi vil ha flere lærlingeplasser enn vi har i dag.

Vi vil omfordele ytterligere på de offentlige budsjettene til fordel for arbeidsplassene. Forholdsvis mer må brukes på investeringer og utdanning, og forholdsvis mindre på overføringer som betyr mindre for sysselsettingen.

Vi vil fortsatt arbeide for å styrke næringslivets kostnadsmessige konkurransevne. Vi har redusert betydelig det forspranget utlandet hadde på oss, men vi må komme enda nærmere skal vi trygge arbeidsplassene i den åpne økonomien vi har.

Og sist, men ikke minst, må vi få en utvikling som i enda større grad tar hensyn til miljøet vårt. Arbeidsplasser og bedrifter som ødelegger miljøet, kan aldri bli trygge.

Naturlig nok er mange, ikke minst representanter fra næringslivet, opptatt av skatter og avgifter. Arbeiderpartiet lover ingen nye generelle skatte- og avgiftslettelser. Med de store oppgaver vi står foran vil ikke det være noe riktig valg. Da må vi ta med at vi de siste par åra har gitt skatte- og avgiftslettelser for bedriftene med en samlet virkning på 8 milliarder kroner. De viktigste er redusert arbeidsgiveravgift og reduserte avgifter på miljøvennlig energi.

Næringslivet er opptatt av bedre og stabile rammebetingelser. Det er Arbeiderpartiet også. Men vi ser ikke noe behov for, slik Høyre nå uttaler det i valgkampen, en ny økonomisk politikk. Tvert om. Her gjelder det å holde stø kurs. Eksperimenter er det siste vi trenger. Det har vi rett og slett ikke råd til.

"Den langsomme revolusjonen" kalte daværende Arbeiderbladredaktør Olav Larsen utviklingen fram til 60-tallet. Siden da har ikke den langsomme revolusjon stoppet opp. Samfunnet er reformert videre. Et viktig område er situasjonen for kvinnene og småbarnsforeldrene.

I mange år har småbarnsforeldre slitt for å få barnehageplass. Midt på åttitallet satte Arbeiderpartiet seg som mål å avvikle barnehagekøene i løpet av 90-årene. Bare siden forrige valg har 60.000 flere barn fått plass i barnehagen. Hva betyr ikke det for barna og foreldrene? Vi bygger nå fire ganger så mange plasser i barnehagene. Men fortsatt er det flere barn som trenger plass.

Arbeiderpartiet vil i dette tiåret oppfylle målet om barnehageplass for alle som trenger det. Vi vil også lette

hverdagen for barn og foreldre gjennom skolefritids-ordninger som gir trygghet og omsorg mens foreldrene er på jobb. Dette blir enda viktigere når 6-åringene skal inn i skolen - en skole som er skapt for seksåringene. Det er skolen som skal være moden for barna, ikke omvendt. Men da må vi også få støtte for en ti-årig grunnskole. Og sikkerhet for det, det får du ved å gi din stemme til Arbeiderpartiet.

Barna trenger sine foreldre, og foreldrene trenger mer tid for barna. Derfor har vi utvidet foreldrepermisjonen slik at de unge foreldrene kan få et helt år sammen med sine barn. Eller de kan kombinere omsorgen med kortere arbeidstid over flere år. Også dette målet har vi nådd i disse årene. Dette har vært en periode preget av mange viktige hverdagsreformer.

I årene framover må vi bruke mer både på eldreomsorgen og helsetjenestene våre. På samme måte som vi gikk inn og stimulerte barnehage-utbyggingen, vil vi nå stimulere enda sterkere tilbudene til de eldre. Gjennom den handlingsplanen for eldre som Regjeringen nå har formet ut, vil kommunene få større mulighet til å bygge ut omsorgsboliger og sykehjemsplasser.

For det er jo ikke slik som man av og til kan få inntrykk av, at vi bygger ned velferdstilbudene. Tvert om, de bygges ut, hele tiden. Bare i 1991 og i 1992 ble det 32.000 flere som jobber i barnehagene, i skolene, på sykehjemmene og på sykehusene. Slik er det opprettet 44 nye arbeidsplasser hver eneste dag i disse årene. Men behovene - de vokser også. Derfor må vi fortsette å bygge ut barnehagene, eldreomsorgen og helsetjenestene, slik Arbeiderpartiet vil.

Skal vi makte disse utfordringene, kan vi ikke begi oss inn i nye Høyre-eksperimenter. Det er en farlig linje. Høyre går inn for drastiske inngrep i den offentlige innsatsen - og vil overlate mer til hver enkelt.

Høyre-politikken vil gi oss et annet samfunn enn det vi kjenner, et samfunn med større ulikhet, og mindre trygghet. Aller verst, også på kort sikt - det vil bety flere arbeidsledige.

Stortingsvalget den 13. september må ikke sette utviklingen inn på et Høyre-spor.

Særlig Senterpartiet, men også SV vil gjøre denne valgkampen om til et EF-valg. De kritiserer oss for ikke å ville diskutere EF. Men da må de ha glemt at det var Arbeiderpartiet som satte Europa-debatten på dagsorden - og som gjennomførte en grundig debatt, før vi tok standpunkt.

Vi diskuterer gjerne og ofte hvordan vi må utvikle Norge innenfor en stadig mer internasjonal hverdag. Men vi mener at denne valgkampen ikke først og fremst skal brukes til å diskutere EF. Vi kan ikke gjøre alle spørsmål til et valg for eller imot EF-medlemskap.

En lang, lang rekke av de viktigste sakene Stortinget skal håndtere i de neste fire årene skal avgjøres i Stortinget, uavhengig av vårt forhold til EF eller EØS. Vi står overfor viktige veivalg i kampen mot ledigheten og i velferdspolitikken. Vi skal utvikle distriktpolitikken og sikre likeverdige levekår i hele landet. Det er å føre velgerne bak lyset å si at alt dette er EF-kamp.

Og glem ikke: Det er ikke Stortingsvalget, men folkeavstemningen som avgjør EF-saken. Slik det også var det i 1972.

*

Som utøverne ligger i hardtrening til vinterens OL, har Arbeiderpartiet trent til den politiske styrkeprøven som et stortingsvalg er. Helgens galluptall var oppmuntrende. Tegn tyder på at vi er i siget. Men jeg minner likevel om følgende realitet: Hvert eneste Stortingsvalg etter krigen som har gitt

borgerlig flertall, har også ført Høyre inn i regjeringskontorene. Det skjedde i 1965, i 1969, i 1981, i 1985 og i 1989. Høyre har ikke blitt der like lenge hver gang, men lenge nok til at utviklingen i samfunnet fikk ta feil retning.

Mitt budskap er: Til deg som ønsker en fortsatt Arbeiderpartiregjering og som er enig i vårt idegrunnlag og våre hovedsaker: Du må også gi stemmen til Arbeiderpartiet.

Skal det politiske tyngdepunktet ligge i Arbeiderpartiet, må vi også ha oppslutning blant velgerne. Bare det gir oss muligheter til å gjennomføre politikken vår. Dette er vi nødt til å si fra om. Det er å ta demokratiet på alvor.

Vi har ikke løst alle problemer. Vi ber om din tillit for å føre jobben videre. Vi har ikke råd til nye eksperimenter.